स्थानीय सरकार

वीरगंज राजपत्र

वीरगंज महानगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

शिक्षा (पहिलो संसोधन) ऐन २०७७ प्रमाणिकरण मिति २०७७।३।२२

खण्ड (४) वीरगंज, श्रावण महिना ७ गते २०७७ साल संख्या (२)

भाग - १

वीरगंज महानगरपालिका

ऐनको नाम – वीरगंज महानगरपालिकाको शिक्षा (पहिलो संसोधन) ऐन २०७७

स्थानीय सरकार

वीरगंज राजपत्र

वीरगंज महानगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

शिक्षा (पहिलो संसोधन) ऐन २०७७   प्रमाणिकरण मिति...........

खण्ड (१) वीरगंज, फागुन महिना ११ गते २०७४ साल संख्या (२)

भाग - १

वीरगंज महानगरपालिका

नेपालको संविधानको धारा २२६ तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ बमोजिम वीरगंज महानगरपालिकाको नगर सभाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागी प्रकाशन गरिएको छ ।

संवत २०७४ सालको ऐन नं – २

ऐनको नाम – वीरगंज महानगरपालिकाको शिक्षा (पहिलो संसोधन) ऐन २०७७

वीरगंज महानगरपालिकाको शिक्षा (पहिलो संसोधन) ऐन २०७७

प्रस्तावना:

यस महानगरपालिका र देश विकासको लागि सबै बालबालिका र युवाका लागि उच्चगुणस्तरको जीवन पर्यन्त सिकाईद्वारा यस क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने दक्ष, योग्य, सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गर्न तथा सर्वसाधारण जनतालाई सुलभ ज्ञान दिन र संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था अनुकूल सर्वसांधारण जनताको सदाचार, शिष्टाचार र नैतिकता कायम राख्न यस महानगरपालिकामा स्थापना हुने तथा स्थापना भई सञ्चालन भैरहेका विद्यालयहरूको व्यवस्थापनमा सुधार गर्दै गुणस्तरयुक्त विद्यालय शिक्षाको विकास गर्न वाञ्छनीय भएकोले, वीरगंज महानगरपालिकाको नगर सभाले नेपालको संविधानको धारा २२६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ बमोजिम यो ऐन बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ:**

(१) यस ऐनको नाम " वीरगंज महानगरपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७४ " रहेको छ ।

(२) यो ऐन वीरगंज महानगरपालिका भर लागू हुनेछ ।

(३) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "महानगरपालिका" भन्नाले वीरगंज महानगरपालिका सम्झनुपर्छ ।

(ख) "नगरसभा" भन्नाले वीरगञ्ज महानगरपालिकाको नगर सभालाई सम्झनुपर्छ ।

(ग) "विशेष शिक्षा" भन्नाले दृष्टिविहिन, बहिरा, अटिज्म, बौद्धिक अपाङ्गता, डाउन सिन्ड्रोम, सुस्तश्रवण वा अति अशक्त शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई छुट्टै समूहमा राखी विशेष प्रकार र निश्चित माध्यमबाट दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ ।✐

(घ) "विद्यालय शिक्षा" भन्नाले आधारभूत र माध्यमिक दुवैशिक्षा सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "प्राविधिक तथा ब्यावसायिक शिक्षा" भन्नाले प्राविधिक ज्ञान सीप तथा विषयवस्तुको सिकाई गरी प्रविधि र व्यवसायको शिक्षा प्रदान गर्न कक्षा नौ देखि कक्षा बाह्रसम्म अध्यापन गराइने शिक्षालाई सम्झनु पर्छ ।

(च) "सामुदायिक विद्यालय" भन्नाले समुदायको पहलमा स्थापना गरिएको नाफा नकमाउने प्रकृतिको नेपाल सरकारबाट नियमित रूपमा अनुदान पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(छ) "संस्थागत विद्यालय" भन्नाले निजी पहलमा स्थापना गरिएका नेपाल सरकारबाट नियमित रूपमा अनुदान नपाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनु पर्छ ।

(ज) "कर्मचारी" भन्नाले सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक बाहेकका अन्य कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।

(झ) "तोकिएको" वा "तोकिएबमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

✐ पहिलो संसोधनद्वारा संसोधित

(ञ) "अनुमति" भन्नाले नेपाल सरकार वा महानगरपालिकाले स्थायी स्वीकृति प्रदान गरि नसकेको कुनै तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप गर्न दिएको अस्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।

(ट) "स्वीकृति" भन्नाले तोकिए बमोजिमको शर्त पूरा गरेको विद्यालयलाई नेपाल सरकार र महानगरपालिकाले दिएको स्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।

(ठ) "आवासीय विद्यालय" भन्नाले नेपाल सरकार वा महानगरपालिकाबाट आवासीय विद्यालयको रूपमा स्वीकृति प्रदान गरिएको विद्यालयलाई जनाउँछ ।

(ड) "शैक्षिक गुठी" भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नको लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्झनु पर्छ ।

(ढ) "प्रारम्भिक बालशिक्षा" भन्नाले चार वर्ष उमेर पुगेका✒ बालबालिकालाई दिइने एक वर्षका प्रारम्भिक बाल शिक्षासम्झनु पर्छ ।

ण) "महाशाखा प्रमुख" भन्नाले शैक्षिक प्रशासन महाशाखाको प्रमुख भन्ने सम्झनु पर्छ । ✈

(त) "आधारभूत शिक्षा" आधारभूत शिक्षा भन्नाले प्रारभिक बाल शिक्षा देखी कक्षा आठ सम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ । ✈

(थ) "माध्यमिक शिक्षा" माध्यमिक शिक्षा भन्नाले कक्षा नौ देखी कक्षा वाह्र सम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ । ✈

✒ पहिलो संसोधनद्वारा संसोधित

✈ पहिलो संसोधनद्वारा थपिएको

(द) "शिक्षक" शिक्षक भन्नाले विद्यालयको अध्यापक सम्झनु पर्छ सो शब्दले प्रधानाध्यापक समेतलाई जनाउछ । ✢

(ध) "अभिभावक" अभिभावक भन्नाले विद्यालयमा अध्यनरत विधार्थिको अभिभावक भनि विद्यालयको अभिलेखमा जनिएको व्यक्ति सम्जनुपर्छ । सो सव्दले यस ऐनको दफा १७ को प्रयोजनकालागी विद्यार्थीको बाबु , आमा, बाजे, वजै र त्यस्ता अभिभावक नभएका विद्यार्थीको हकमा त्यस्ता विद्यार्थीलाई संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यति समेतलाई जनाउछ । ✢

(न) "आधारभूत शिक्षा उर्तिण परिक्षा" आधारभूत शिक्षा उर्तिण परिक्षा भन्नाले आधारभूत तहको अन्तमा लिइने परिक्षा सम्झनु पर्छ । ✢

(प) "नगर स्तरिय परिक्षा " नगर स्तरिय परिक्षा भन्नाले कक्षा ४, ५, ६,७,९,र ११ मा लिइने परिक्षा सम्झनु पर्छ । ✢

(फ) "योग शिक्षा" योग शिक्षा भन्नाले योग, ध्यान र साधना गर्न सिकाउने उद्देश्यले दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ । ✢

(ण) "स्थायी आवासीय अनुमति" भन्नाले विदेशी मुलुकले कुनै शर्त तोकी वा सो मुलुकमा स्थायी रुपमा बसोबास गर्न पाउने गरी नेपाली नागरिकलाई उपलब्ध गराएको डाइभर्सिटी इमिग्रेन्ट भिसा (डि.भी.), परमानेन्ट रेजिडेन्ट भिसा (पी.आर.) वा ग्रीन कार्ड सम्झनु पर्छ र सो शब्दले नेपाली नागरिकलाई विदेशमा स्थायी रुपमा बसोबास गर्न दिइएको जुनसुकै नामको स्थायी आवासीय अनुमति समेतलाई जनाउँछ ।

✢ पहिलो संसोधनद्वारा थपिएको

३. विद्यालय खोल्न अनुमति लिनु पर्ने:

(१) कुनै नेपाली नागरिकहरुको समुदायले सामुदायिक विद्यालय वा नेपाली नागरिकले शैक्षिक गुठी अन्तर्गत संस्थागत विद्यालय खोल्न चाहेमा तोकिएको विवरण खुलाई महानगरपालिकाको तोकिएको अधिकारी समक्ष अनुमतिको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) विद्यालय खोल्ने अनुमति सम्बन्धनमा तोकिए बमोजिम हुनुपर्नेछ ।

(३) शैक्षिक गुठी अन्तर्गतका विद्यालयको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(४) विद्यालय सञ्चालन तोकिए वमोजम हुनेछ ।

(५) कम्पनिको रुपमा संचालित विधालयले चाहेमा कम्पनी खारेज गरि शैक्षिक गुठी अर्न्तगत विधालय संचालन गर्न तोकिएको अधिकारी समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(६) तोकिएको अधिकारिले विधालय संचालन अनुमतिको निवेदन उपर आवश्यक जाचबुझ गरि माग मनासिव देखिएमा विधालय संचालन गर्ने अनुमति दिन सक्नेछ । ✈

(७) कुनै विदेशि शिक्षण सस्था सगँको सम्वन्धन गर्ने गरि कसैलाई पनि विधालय खोल्न अनुमति वा स्वीकृति दिइने छैन । ✈

(८) कुनै सामाजिक, परोपकारि वा कल्याणकारी सस्थाले मुनाफा नलिने उद्देश्य राखि विधालय संचालन गर्न चाहेमा सार्वजनिक शैक्षिक गुठी अन्तर्गत अनुमति लिनका लागी तोकिएको अधिकारि समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ । ✒

✒ पहिलो संसोधनद्वारा संसोधित

✈ पहिलो संसोधनद्वारा थपिएको

(९) अनुमति वा स्वीकृति नलिई कुनै पनि किसिमको विधालय संचालन गर्न पाइने छैन । ✈

(१०) अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विधालयले तोकिएको शर्त पालन नगरेको पाईएमा नगर शिक्षा समितिले जुन सुकै बखत त्यस्तो विधालयको अनुमति वा स्वीकृति खारेज गरि विधालय संचालनमा रोक लगाउन सक्नेछ । ✎

४. **परीक्षाको सञ्चालन :** विभिन्न तहको शिक्षा उत्तिर्ण तथा योग्यता परीक्षाको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४(क) नगर परिक्षा समिति : नगरस्तरिय परिक्षा संचालनका लागि शिक्षा तोकिएवमोजिमको एक परिक्षा समिति रहनेछ । ✈

४(ख) नगर परिक्षा संचालन कोष : नगरस्तरिय परिक्षा संचालनका लागि तोकिए वमोजिमको एक परिक्षा संचालन कोष रहनेछ । ✈

५. **माध्यमिक शिक्षाको प्रकार:** माध्यमिक शिक्षा देहायका प्रकारका हुनेछन्ः-

(क) साधारण माध्यमिक शिक्षा

(ख) संस्कृत माध्यमिक शिक्षा ।

(ग) प्राविधिक तथा व्यावसायिक माध्यमिक शिक्षा ।

६. विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, योग शिक्षा, किशोरि शिक्षा, साक्षरता शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था : महानगरपालिकाले आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था गरी विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालनको व्यवस्था गर्न सक्नेछ । ✎

✎ पहिलो संसोधनद्वारा संसोधित

✈ पहिलो संसोधनद्वारा थपिएको

७. शिक्षाको माध्यम :

(१) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा, अंग्रेजी भाषा , स्थानिय भाषा वा तिनै भाषा हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम देहाय बमोजिम हुन सक्नेछः-

(क) आधारभूत तहको कक्षा १-५ सम्मका शिक्षा मातृभाषामा दिन सकिनेछ,

(ख) गैर नेपाली नागरिकले नेपालको विद्यालयमा अध्ययन गर्दा अनिवार्य नेपाली विषयको सट्टा अन्य कुनै भाषाको विषय अध्ययन गर्न सक्नेछ,

(ग) भाषा विषयमा अध्ययन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सोही भाषा हुनेछ ।

(घ) अनिवार्य अंग्रेजी विषय अध्ययन गराउँदा माध्यम अंग्रेजी भाषामानै गराउनु पर्नेछ ।

८. विद्यालयको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकः विद्यालयले नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम मापदण्ड नघट्ने गरी सिकाइ उपलब्धी हासिल हुने गरी अध्ययन अध्यापन गराउनु पर्नेछ । विद्यालयले नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड भित्र रही स्थानीय पाठयक्रम र पाठ्यपुस्तक लागू गर्न सक्नेछ् । सो प्रयोजनको लागि महानगरपालिकाले स्थानीय पाठ्यक्रम विकास केन्द्र गठन गर्न सक्नेछ ।

पहिलो संसोधनद्वारा संसोधित

९. **नगर शिक्षा समितिः** (१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने विद्यालयको रेखदेख, समन्वय र व्यवस्थापन गर्ने कामको लागि तोकिए बमोजिम एक नगर शिक्षा समिति रहनेछ ।

(२) नगर शिक्षा समितिले आफ्नो आवश्यकताका आधारमा अन्य समिति, उपसमिति र कार्यदलहरु गठन गर्न सक्नेछ । यसरी गठन हुने समिति उप समिति र कार्यदलको काम, कर्तव्य र अधिकार गठन आदेसमा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ । ✈

(३) उपदफा २ बमोजिम गठन हुने समिति, उप समिति वा कार्यदलले तोकिएवमोजिमको पारिश्रमिक पाउनेछन् । ✈

१०. **घुम्ति विद्यालय सञ्चालन गर्न सक्नेः** महानगरपालिकाको तर्फबाट विपद्को समयमा नगर क्षेत्र भित्र घुम्ति विद्यालयहरु सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

११. **सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेः** महानगरपालिकाले समुदायमा साक्षरता, सीप विकास र निरन्तर सिकाइ समेतको काम गर्न तोकिए बमोजिम सामुदायिक सिकाइकेन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

१२. ✂ .

१३. **अनुदानको व्यवस्था :**

(१) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत दिँदै आएको अनुदान रकममा कटौती नहुने गरी तोकिएको सूत्रको आधारमा महानगरपालिकाले सामुदायिक विद्यालयलाई अनुदान दिनेछ । तर कुनै विद्यालयले

✈ पहिलो संसोधनद्वारा थपिएको

✂ पहिलो संसोधनद्वारा झिकिएको

तोकिएको शैक्षिकस्तर कायम गर्न नसकेमा त्यस्ता विद्यालयलाई दिँइदै आएको अनुदान रकममा तोकिए बमोजिम कटौती गर्न सकिनेछ ।

(२) सामुदायिक विद्यालयहरुलाई तोकिए बमोजिम अनुदान उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

१४. **छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्ने :** महानगरपालिकाले विद्यालयमा भर्ना हुने विद्यार्थीलाई तोकिए बमोजिम छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

१५. **प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रलाई अनुदान दिन सक्नेः** महानगरपालिकाले प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रलाई तोकिए बमोजिमको अनुदान रकम दिन सक्नेछ ।

१६. **प्रारम्भिक बाल शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था :** प्रारम्भिक बाल शिक्षाको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१७. **विद्यालय व्यवस्थापन समितिः** (१) सामुदायिक विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नको लागि प्रत्येक विद्यालयमा तोकिए बमोजिम एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछः-

१७(क) **तदर्थ विद्यालय व्यवस्थापन समिति :** कुनै कारण वस विद्यालय वयवस्थापन समिति विघठन भएमा वा खारेजि भएमा वा राजिनामा गरेमा नया विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन हुन नसकुन्जेलका लागि नगर शिक्षा समितिले तोकिएवमोजिमको एक तदर्थ समिति गठन गर्न सक्नेछ । ✐

✐ पहिलो संसोधनद्वारा संसोधित

१८. विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सकिने : विद्यालय व्यवस्थापन समितिको विघटन कानूनले तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१९. विद्यालयको विधान:

(१) यो ऐन र प्रचलित कानूनको अधीनमा रही प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयले विद्यालयको लक्ष्य, मूल्य मान्यता, सञ्चालन पकृया लगायतका अन्य सान्दर्भिक विषय वस्तु समावेश गरिएको विधान अभिभावक सभाबाट पारित गराई नगर शिक्षा समितिमा पेश गरि लागू गर्नु पर्नेछ ।✒

(२) अभिभावक सभाले विधान आवश्यकता अनुसार संसोधन गर्न सक्नेछ ।

(३) विधान अनुसार विद्यालय सञ्चालन गर्नु व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक लगायत अन्य सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

(४) अध्यावधिक विधानको प्रतिलिपि पारित भएको मितिबाट ७ दिन भित्र व्यवस्थापन समितिले नगरपालिका✒ कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(५) विद्यालयको विधान सार्वजनिक दस्तावेज हुनेछ र सो जो कोहीले पनि हेर्न पाउनु पर्नेछ ।

२०. महानगरपालिकाले निर्देशन दिन सक्ने:

(१) महानगरपालिकाले तोकिएको क्षेत्रसँग सम्बन्धित आवश्यक निर्देशनहरु विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा(१) बमोजिम दिइएको निर्देशनको पालना गर्नु विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

✒ पहिलो संसोधनद्वारा संसोधित

२१. **महानगरपालिकाले विद्यालय सार्न, गाभ्न, नाम परिवर्तन गर्न वा बन्द गर्न सक्ने:** महानगरपालिकाले हाल सञ्चालन भइरहेका ३० मिनेटको हिँडाईको दुरी नजिकमा रहेका कुनै विद्यालयलाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न वा दुई वा दुईभन्दा बढी विद्यालयलाई गाभी एउटा विद्यालय कायम गर्न वा विद्यालयको नामपरिवर्तन गर्न वा विद्यालय बन्द गर्न वा तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा विद्यालयमा कक्षा थप गरी सञ्चालन गर्न अनुमति वा स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

२२. **विद्यालयको सम्पत्ति:**

(१) सामुदायिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ । यस ऐनबमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको सामुदायिक विद्यालयको सम्पत्ति महानगरपालिकाले अन्य विद्यालयको काममा प्रयोगमा नआउने भएमा अन्य सामुदायिक प्रयोजनमा उपयोग गर्न सकिनेछ ।

(२) शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा रहने छ । कुनै विद्यालय सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको रुपमा सञ्चालन गरिएकोमा त्यस्तो विद्यालयको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ र त्यस्तो सम्पत्तिको स्वरुप परिवर्तन गर्न पाइने छैन ।

(३) कम्पनी अन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही कम्पनीको नाममा रहनेछ ।

(४) संस्थागत विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थासँग दान दातव्यको रूपमाकुनै किसिमको चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु

अघि महानगरपालिकाको अनुमति लिनु पर्नेछ । तर विदेशी व्यक्ति वा संघ संस्थाबाट त्यसरी चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(५) नेपाल सरकारको स्वीकृतिमा प्राप्त गरेको सम्पत्ति नेपाल सरकारको स्वीकृति बेगर बेचबिखन गर्न पाइने छैन ।

२३. विद्यालयलाई छुट र सुविधा

(१) प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको नाममा जुनसुकै लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेशन दस्तुर लाग्ने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा लेखिएदेखि बाहेक अन्य विद्यालयको नाममा कुनै लिखत पारित गर्दा नेपाल सरकारले तोकिएको आधारमा रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट दिन सक्नेछ ।

(३) सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयलाई दिइने अन्य छुट र सुविधा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२४. अनमति वा स्वीकृति रद्द गर्नेः कुनै संस्थागत विद्यालयले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत अन्य कुनै काम गरेमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरिएको अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्नेछ । तर त्यसरी अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्नु अघि सम्बन्धित विद्यालयलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

२५. विद्यालयको वर्गीकरणः विद्यालयलाई तोकिएको आधारमा वर्गीकरण गरिनेछ ।

२६. विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्रको रुपमा कायम गर्नु पर्नेः

(१) विद्यालयमा स्वतन्त्र र भयरहित रुपमा अध्ययन, अध्यापन गर्ने वातावरण सृजना गर्न तथा विद्यालय भित्र कुनै पनि किसिमको अवाञ्छित कृयाकलाप हुन नदिने गरी विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) वमोजिम सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्दा विद्यालयले पालना गर्नु पर्ने शर्त तथा मापदण्ड तोकिए वमोजिम हुनेछ ।

२७. शुल्कसम्बन्धी व्यवस्थाः

(१) नेपाल सरकारले निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सामुदायिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै अभिभावकले आफ्नो इच्छाले दिएको दान, उपहार, चन्दा वा सहयोग सामुदायिक विद्यालयले लिन सकिनेछ ।

(३) सबै बालबालिकालाई आधारभूत तह सम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्म निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्नको लागि महानगर पालिकाले आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षा बाहेकको अन्य विद्यालय शिक्षामा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीसँग लिइने शुल्क तोकिएको आधारमा निर्धारण गरिनेछ।

(५) विद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा एकपटक भर्ना शुल्क लिइसकेपछि पुनः सोही विद्यालयको अर्को कक्षामा भर्ना गर्नको लागि कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(६) विद्यालयले विद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण गर्नको लागि विद्यार्थीसँग कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(७) संस्थागत विद्यालयले विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क तोकिएको अधिकारी बाट स्वीकृत गराई निर्धारण गर्नु पर्नेछ । त्यसरी शुल्क निर्धारण सम्बन्धमा स्वीकृति दिँदा तोकिएको अधिकारीले विद्यालयले उपलब्ध गराएको सुविधाको आधारमा विधालय वर्गिकरण निर्देशिका अनुसार कायम भएको वर्ग अनुसार हुनेछ ।✐

(८) कुनै विद्यालयले यस ऐन विपरीत विद्यार्थीसँग कुनै शुल्क लिएमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो शुल्क सम्बन्धित विद्यार्थीलाई फिर्ता गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

(९) संस्थागत विद्यालयको हकमा नगर स्तरिय परिक्षा र आधारभुत तहको अन्तमा लिईने परिक्षा संचालनकालागी तोकिएवमोजिमको शूल्क लिन सकिनेछ ।✐

१०) यस ऐन विपरीत शुल्क लिने विद्यालयलाई तोकिएको अधिकारीले तोकिएवमोजिम ✐ जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

२८. शिक्षक महासंघ ✐, शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचरण तथा अन्य व्यवस्था:

(१) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूको पेशागत हक हितको सम्बन्धमा कार्य गर्न तोकिए बमोजिम एक नगर शिक्षक महासंघ ✐रहनेछ ।

(२) देहायका अवस्थामा शिक्षक वा कर्मचारीलाई विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले पदबाट हटाउन महानगरपालिकामा सिफारिस गर्नेछः-

✐ पहिलो संसोधनद्वारा संसोधित

(क) तोकिए बमोजिमका पदीय दायित्व पूरा नगरेमा,

(ख) विना सूचना लगातार पन्ध्र दिनभन्दा बढी समय विद्यालयमा अनुपस्थित रहेमा,

(ग) विद्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरी आएको कुरा प्रमाणित भएमा,

(घ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाय पाएमा,

(ङ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीले कार्यालय समयमा अन्यत्र अध्यापन वा काम गरेमा वा अन्य कुनै व्यावसायिक कृयाकलाप गरेमा,

(च) शिक्षक वा कर्मचारी राजनीतिक दलको कार्यकारिणी सदस्य रहेको पाइएमा,

(छ) शिक्षक वा कर्मचारीहरुले व्यवसायिक हक हितका नाममा छदम रुपमा अमूक राजनैतिक दलको मात्र हित वा विरोधमा कार्य गर्ने संगठनका गतिविधिमा कार्यालयको समयमा संलग्न भएमा ।

(३) उपदफा (२) वमोजिम वा अन्य माध्यमले कुनै शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाउनु पर्ने एथेष्ट प्रमाण प्राप्त भएमा महानगरपालिकाले नीजलाई पदबाट हटाउन सक्नेछ । तर कार्यरत पदवाट हटाउनु अघि मनासिव माफिकको स्पष्टिकरणको मौका भने प्रदान गरिने छ ।

स्पष्टिकरण : यस खण्डको प्रयोजनको लागि “कार्यकारिणी समिति भन्नाले राजनीतिक दलको विधान वमोजिम गठित केन्द्रीयस्तर, प्रदेशस्तर, जिल्लास्तर वा स्थानीय स्तरका कार्यकारिणी समिति सम्झनु पर्छ ।

२९. **स्थायी आवासीय अनुमति लिन नहुने :** सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक वा कर्मचारीहरुले कुनै पनि देशको स्थायी आवासीय अनुमति लिन वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नको लागि आवेदन दिन हुँदैन । स्थायी आवासीय अनुमति लिएका तथा लिन आवेदन दिने शिक्षक वा कर्मचारीहरुलाई दण्ड तथा सजाय तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३०. **शैक्षिक योग्यताः** विद्यालयको शिक्षकको लागि चाहिने शैक्षिक योग्यता तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३१. **शिक्षक विद्यार्थीको अनुपात मिलाउनु पर्ने :** महानगरपालिकाले प्रत्येक विद्यालयमा नियमित अध्ययन गर्ने विद्यार्थी संख्या र विषयका आधारमा तोकिए बमोजिम विद्यार्थी तथा शिक्षकको अनुपात कायम गर्नु पर्नेछ ।

३२. **शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुने :**

(१) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने वा विद्यालय प्रशासन सम्बन्धी काममा बाहक अन्य काममा लगाउन हुँदैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विद्यालयको पठन पाठनमा बाधा नपर्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना, निर्वाचन सम्बन्धी काम, दैवी प्रकोप उद्धार वा नेपाल सरकार र महानगरपालिकाले तोकेको अन्य कुनै काममा खटाउन सकिनेछ ।

३३. **अदालतको आदेशबाट पुनः बहाली हुन सक्नेः**

(१) दफा ३३ मा उल्लेख भएका कुनै वा केही आरोपमा सजाय भई नोकरीबाट हटाइएको वा बर्खास्त भएको शिक्षक/कर्मचारी

अदालतको आदेश वा फैसला बमोजिम मात्रनोकरीमा पुनः बहाली हुन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पुनः बहाली भएको शिक्षकले नोकरीबाट हटेदेखि पुनःबहाली भएको मिति सम्मको पूरा तलब, भत्ता र तलब वृद्धि पाउने भए सो समेत पाउनेछ ।

३४. शिक्षकको /विद्यालय कर्मचारीको ✈ नियुक्ति र सरुवाः

(१) विद्यालयमा रिक्त तथा राहात शिक्षक दरवन्दीमा .....✂. करार नियुक्तिको व्यवस्था तोकिए वमोजिम हुनेछ ।

(२) ✂.

(३) ✂.

(४) ✂.

३४. (क) शिक्षकको सरुवा✈

(१) सरुवा हुन आवेदन दिने दरवन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई महानगरपालिका भित्रका कार्यरत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति र सरुवा हुने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको सहमतिमा कक्षा सञ्चालनमा बाधा नपर्ने गरी नगर शिक्षा समितिल तोकिए बमोजिमको प्रकृया अपनाइ रिक्त दरवन्दीमा सरुवा गर्न सक्नेछ ।

✈ पहिलो संसोधनद्वारा थपिएको

✂पहिलो संसोधनद्वारा झिकिएको

(२) उपदफा १ बमोजिम पर्न आएको निवेदन जाचबुझ गर्दा दरवन्दी रिक्त र विषय मिल्ने देखिएमा त्यस्तो शिक्षकलाई सरुवा गर्न सकिनेछ ।

(३) अर्को कुनै स्थानिय तहमा सरुवा हुन चाहाने शिक्षकले तोकिएको ढाचामा निवेदन शैक्षिक प्रशासन महाशाखामा वुझाउनु पर्नेछ।

(४) उपदफा ३ बमोजिम पर्न आएको निवेदनका साथ सरुवा भई जाने आउने दुवैतर्फका विधालय र स्थानिय तहको सहमति पत्र पेस गर्नु पर्नेछ ।

(५) वीरगंज महानगरपालिका भित्र हुने शिक्षकको सरुवा सम्वन्धि विशेष अधिकार नगर शिक्षा समितिमा निहित हुनेछ ।

(६) शिक्षक सरुवा सम्बन्धि अन्य व्यवस्था तोकिएवमोजिम हुनेछ ।

(७) महानगर भित्र हुने शिक्षक सरुवामा महानगरपालिकाले निर्णय बमोजिम तोकिएको दस्तुर लिन सक्नेछ ।

३४. (ख) विद्यालय कर्मचारीको सरुवा तोकिए बमोजिम हुनेछ । ✈

३५✂.

३५ (क)अनुमति नलिइ शैक्षिक परामर्श सेवा , शिक्षण कोर्ष , काचिङ सेन्टर वा ट्यूशन सेन्टर संचालन गर्न नहुने ✈

(१) कसैले पनि यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा , ब्रिज कोर्ष , भाषा शिक्षण , पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशि मूलुकमा संचालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम संचालन गर्न पाउने छैन ।

✈ पहिलो संसोधनद्वारा थपिएको

✂ पहिलो संसोधनद्वारा झिकिएको

३६. संस्थागत विद्यालयले छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्ने :

(१) संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कूल विद्यार्थी संख्याको कम्तीमा दश प्रतिशतमा नघट्ने गरी तोकिए बमोजिम आर्थिक रुपमा विपन्न, अपाङ्गता भएकाहरु, महिला, दलित वा जनजाति विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम छात्रवृत्तिको लागि विद्यार्थी छनौट गर्न प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालयको प्रधानाध्यापक, महानगरपालिकाको प्रतिनिधि र विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा रहेका अभिभावकको प्रतिनिधि रहेको एक छात्रवृत्ति छनौट समिति रहनेछ ।

(३) समितिले छनौटको लागि आधार, शर्त र प्रकृया तयार गरी सा विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत गराइ सार्वजनिक समेत गर्नु पर्नेछ ।

(४) समितिले छात्रवृत्तिको लागि छनौटको नतिजा आधार सहित सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

३७. तलब भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुनेः दफा ३४ मा उल्लेखित अवस्थामा वा नियमानुसार विदा स्वीकृत गराइ बसेको अवस्थामा बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थित रहेका शिक्षकले अनुपस्थित अवधिको तलब, भत्ता पाउने छैनन् र त्यस्तो अवधि निजको सेवामा समेत गणना हुने छैन ।

३८. प्रधानाध्यापक तथा कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्थाः

(१) सामुदायिक विद्यालयमा एक प्रधानाध्यापक र महानगरपालिकाले स्वीकृत गरे बमोजिमको सँख्यामा कर्मचारीको दरबन्दी रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका प्रधानाध्यापक तथा कर्मचारी नियुक्ति, सेवाको सर्त र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३९. बालबालिकालाई निष्काशन गर्न, शारीरिक वा मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नहुनेः

(१) कुनै पनि बालबालिकालाई विद्यालयबाट निष्काशन गर्न पाईने छैन ।

(२) विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई शारीरिक वा मानसिक यातना दिन वा दुर्व्यवहार गर्न पाइने छैन ।

४०. प्रगति विवरण बुझाउनु पर्ने : विद्यालयले प्रत्येक वर्ष तोकिए बमोजिमका विवरण सहितको प्रगति विवरण महानगरपालिका कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ । ✍

४१. दण्ड सजायः

(१) कसैले विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना वा नोक्सान गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई मुद्दा हेर्ने अधिकारीले बिगो असूल गरी विगो बमोजिम जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(२) कसैले देहायका कार्य गरेमा, गर्न लगाएमा वा सो कार्य गर्न सहयोग पुऱ्याएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई कसूरको मात्रा हेरी कानूनले एक लाख रुपैया सम्म जरिवाना , छ महिना कैद वा दुवै सजाय हुन सक्नेछ ✍ :-

(क) प्रश्नपत्रको गोपनीयता भङ्ग गरेमा,

✍ पहिलो संसोधनद्वारा संसोधित

(ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्दा लापरबाही वा गैर जिम्मेवार पूर्ण कार्य गरेमा,

(ग) परीक्षा केन्द्रमा सम्बन्धित पदाधिकारीको स्वीकृति बेगर प्रवेशगर्ने प्रयत्न गरेमा वा प्रवेश गरेमा वा परीक्षा केन्द्र नियन्त्रणमा लिई अमर्यादित कार्य गरेमा,

(घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गरेमा,

(ङ) अरूको तर्फबाट परीक्षा दिएमा,

(च) परीक्षाको मर्यादा भङ्ग हुने अन्य कुनै कार्य गरेमा ।

(छ) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान, उपहार वा कुनै रकम लिएमा,

(ज) अनुमति नलिई कुनै शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा तथा पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गरेमा ।

(झ) कानून विपरीतको अन्य कार्य गरेमा ।

(३) कानून बमोजिमको कसूरको सम्बन्धमा विद्यालयको कुनै शिक्षक वा कर्मचारी उपर मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर भएमा त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारी त्यसरी मुद्दा दायर भएको मितिदेखि मुद्दाको टुङ्गो नलागेसम्म निलम्बन हुनेछ । सो शिक्षक वा कर्मचारी अदालतबाट कसूरदार ठहरिएमा निजलाई यस ऐन बमोजिम विभागीय सजाय गरिनेछ ।

४२. पुनरावेदनः तोकिएको अधिकारीले गरेको सजायको आदेशउपर कानून वमोजिम पुनरावेदन लाग्नेछ ।

४३. नियम बनाउने अधिकारः

(१) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वित गर्न महानगरपालिकाले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ ।

(२) यस एनको कार्यान्वयनको लागि नगर शिक्षा समितिले आवश्यक निर्देशिका र कार्यविधि ✒ बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।

४४. संक्रमणकालीन व्यवस्था :

(१) यस ऐनले तोकिए वमोजिम हुने भनी व्यवस्था गरेको काम नियमावली नआउँदा सम्म महानगरपालिकाले गर्न सक्नेछ ।

(२) यो ऐन जारी भए पछि विद्यालयमा रिक्त रहेको दरबन्दीमा विज्ञापनको अनुमति महानगरपालिकाले दिन सक्नेछ ।

४५. बाधा अड्काउँ फुकाउ : यो ऐनको कार्यन्वयमा कुनै समस्या उत्पन्न भएमा कार्यपालिकाबाट बाधा अड्काउँ फुकाउको आदेश जारी गर्न सकिने छ र सो बाधा अड्काउँ फुकाउको आदेश यसै ऐनमा परे सरह हुनेछ ।

४६. बचाउ र लागू नहुनेः

(१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिए जति कुरामा सोही बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानुनबमोजिम हुनेछ ।

(२)✂

(३) यस अघि कानून वमोजिम नियुक्त शिक्षक कर्मचारीहरुलाई नेपाल सरकारले दिइदै आएको सुविधामा कुनै किसिमको कटौती गरिने छैन । तर यो व्यवस्थाले कानून वमोजिम दण्ड, सजाय र कारवाही गर्न वाधा पर्ने छैन ।

✒ पहिलो संसोधनद्वारा संसोधित

✂ पहिलो संसोधनद्वारा झिकिएको

नगर सभाबाट पारित मिति : २०७७/३/१२

प्रमाणिकरण मिति : २०७७/३/२२

प्रकाशन मिति : २०७७/४/७

आज्ञाले
प्रदीप कुमार निरौला
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत